

1. Referentie

Referentie	Debusscher, M., Elchardus, M. (1998). <i>De generatie van '97. Politieke houdingen van jongeren in het Dutroux tijdperk Een bondige beschrijving van een aantal bevindingen.</i> Onuitgegeven onderzoeksrapport, VUB, Vakgroep sociologie, Onderzoeksgroep TOR.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Dit onderzoek peilt naar een aantal gegevens over de eerste-generatiestudenten uit de menswetenschappelijke richtingen aan de Vrije Universiteit Brussel. Door middel van een enquête wordt allereerst gepeild naar een aantal socio-demografische gegevens betreffende de achtergrond van de studenten en van hun ouders. Vervolgens worden de politieke voorkeuren van deze jongeren bevraagd. Tenslotte focust men op de democratisering van het hoger onderwijs en de houdingen en attitudes ten aanzien van mens en samenleving.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs, samenleving & politiek
Trefwoord(en)	Democratisering hoger onderwijs, kloof tussen burger en politiek, politieke voorkeuren en attitudes, socio-demografische achtergrondkenmerken studenten

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Michael Debusscher & Mark Elchardus Onderzoeksgroep TOR Vakgroep Sociologie VUB Pleinlaan 2 1050 Elsene Tel: 02/ 629 20 24 Fax: 02/ 629 30 52 torgroep@vub.ac.be http://www.vub.ac.be/TOR

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	De betrachting is in de eerste plaats om een beeld te schetsen van de politieke houdingen van eerste-generatiestudenten uit de menswetenschappelijke richtingen aan de Vrije Universiteit Brussel
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Kwantitatief onderzoek met schriftelijke enquête. Aan de hand van een schriftelijke enquête wordt in de eerste plaats informatie verzameld
--------------------	---

	betreffende de sociale herkomst van de studenten. Vragen hadden betrekking op o.m. geslacht, schoolnet van vooropleiding, onderwijsvorm in secundair onderwijs, onderwijsniveau van gezin en arbeidsstatuut van de ouders. Een tweede luik focuste vervolgens op de relatie tussen burger en politiek. Hierbij werd gekeken naar de politieke voorkeur van studenten, stemintenties, populaire politici, gehate politici, Een derde deel spitte zich tenslotte toe op de politieke houdingen en attitudes. In totaal werden hiervoor 173 uitspraken aan de studenten voorgelegd die gescoord werden op een 5-punten schaal gaande van 'helemaal niet akkoord' (1) tot en met 'helemaal akkoord' (5).
Onderzochte groep	Eerste-generatiestudenten uit de menswetenschappelijke richtingen aan de Vrije Universiteit Brussel die op het moment van de bevraging aanwezig waren in het hoorcollege Algemene Sociologie. Concreet betekent dit dat 551 studenten bevraged werden, waarvan 94,6% ingeschreven stond als eerste kandidatuurstudent.
Bereik	Lokaal (VUB)

7. Resultaten

Democratisering van het universitair onderwijs	Ondanks de grote inspanningen die tijdens de voorbije decennia geleverd werden om universitair onderwijs voor iedereen toegankelijk te maken, worden we nog steeds geconfronteerd met een over- en ondervetegenwoordiging van een aantal bevolkingsgroepen in de eerste kandidatuur menswetenschappen. Algemeen is duidelijk dat jongeren uit gezinnen waar beide ouders hooggeschoold zijn (64,2% van de studenten) en gezinnen waar beide ouders tewerkgesteld zijn (67,9% van de studenten) veel meer kans hebben om tot onze onderzoekspopulatie te behoren dan jongeren uit andere gezinsstructuren. Er is wel sprake van democratisering als het de geslachtsverdeling van de studentenpopulatie betreft. Menswetenschappen zijn trouwens overwegend vrouwelijke richtingen. Niettemin zijn blijven economie en politieke en sociale wetenschappen overwegend 'mannelijke' menswetenschappen.
Nieuwe breuklijn	De scores van de studenten op de schalen materialisme, ethocentrisme, utilitair individualisme, autoritarisme en politiek cynisme blijken een sterke samenhang te vertonen wat wijst op het bestaan van een onder- of achterliggende dimensie. Deze dimensie wordt de nieuwe breuklijn genoemd. De schaal wordt in het onderzoek zodanig geconstrueerd dat een hoge score op de nieuwe breuklijn wijst op een hoge mate van utilitair individualisme, ethocentrisme, autoritarisme, politiek cynisme en materialisme. De studenten scoren opvallend laag op deze schalen, wat overeenkomt met het waardepatroon van hoger opgeleiden volwassenen.
Politieke attitudes	Politiek cynisme is algemeen verspreid onder studenten. Om politieke machteloosheid in kaart te brengen, peilden de onderzoekers naar interne politieke competentie (de mate waarin studenten zich capabel voelen een oordeel te vellen over politiek), externe politieke competentie (mate waarin het politieke systeem rekening houdt met de kiezers), kloof-burger politiek (tevredenheid met politici), het belang van verenigingen voor collectieve actie, steun voor democratie als politiek ordeningsprincipe en directe democratie (steun voor directe participatie in het beleid). Aan de ene kant vinden de auteurs een sterk verband tussen politieke machteloosheid, de beide competenties, de kloof tussen burger en politiek en de roep om directe democratie. Aan de andere kant bevinden zich de houdingen ten aanzien van democratie en organisaties. Uit de resultaten blijkt dat de studenten alles wat met politiek te maken heeft als één, te schuwen, pot nat beschouwen. Anderzijds is er de vaststelling dat er geen algemene verwerping is van de democratie als maatschappelijk en politiek ordeningsprincipe en van het verenigingsleven als een basis voor politieke actie. Bovendien is de steun voor directe vormen van democratie onder studenten groot. Dit wijst er op dat niet zo danig de representatieve democratie als systeem in vraag wordt gesteld, maar wel de manier waarop de kiezer wordt vertegenwoordigd door hun politici.
Genderverschillen	Mannelijke en vrouwelijke studenten hebben blijkbaar nog steeds een andere kijk op het politieke gebeuren. Zo hebben meisjes een stabielere stemvoorkeur dan jongens. Vrouwelijke studenten voelen zich politiek machtelozer, hebben het gevoel over minder politieke kennis te beschikken, ervaren minder het belang van politiek in het dagelijkse leven en ervaren een grotere kloof met de politiek. Het vrouwelijk politiek cynisme vertaalt zich dan eerder als een vorm van onverschilligheid ten aanzien van politiek. Bij mannen is er eerder sprake van politiek zoekgedrag. Mannelijke studenten voelen zich namelijk wel

	politiek competent en reageren door de politieke markt af te speuren naar een geschikte politieke partij.
Ideaal samenlevingsmodel?	Het ideaal samenlevingsmodel van de studenten menswetenschappen aan de VUB bestaat uit drie deelcomponenten: 1. Het individu moet in staat gesteld worden om in vrijheid de eigen identiteit te ontplooien 2. Deze ontplooiing vindt plaats binnen een gemeenschap 3. De samenleving en haar instellingen zijn noodzakelijk voor de ontwikkeling van het individu en de gemeenschap, maar mag zich niet overmatig bemoeien met het individu en het gezin.
Aspecten van het zelf	Onder de studenten is er zo goed als eensgezindheid over het belang van de ontwikkeling van het individu. Het zelf bestaat uit een sociaal-psychologisch aspect (het ontwikkelen van een eigen identiteit, een psychologisch aspect (kunnen omgaan met emoties en die kunnen uiten) en een sociaal aspect (de gebondenheid van het individu aan zijn/haar sociale omgeving).

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

Dit onderzoeksrapport maakt deel uit van een tweejaarlijkse bevraging die sinds 1987 uitgevoerd wordt bij eerste-generatiestudenten uit de menswetenschappelijke richtingen aan de VUB. Bedoeling hiervan is om gegevens te verkrijgen die over een decennium cross-sectioneel zeer goed vergelijkbaar zijn. In de bevestigingen wordt steeds gepeild naar de politieke voorkeuren. Deze vaste kern wordt aangevuld met socio-demografische gegevens en een aanvullend thema. Het aanvullende thema van dit onderzoek betreft de democratisering van het hoger onderwijs en de houdingen en attitudes ten aanzien van mens en samenleving.

Gegevens werden bekomen door middel van een schriftelijke enquête die bestond uit een aantal vragen met keuzemogelijkheden en een aantal items die gescoord werden op een 5-punten schaal. 551 eerste kandidatuurstudenten hebben deze vragenlijst ingevuld.

Het voornaamste besluit dat uit de socio-demografische gegevens afgeleid kan worden is dat de democratisering van het hoger onderwijs, ondanks de geleverde inspanningen van de voorbije jaren, nog lang geen feit is. Er is nog steeds sprake van een over- en ondervetegenwoordiging van een aantal bevolkingsgroepen in de eerste kandidatuur menswetenschappen. Het opleidingsniveau van de ouders en hun tewerkstelling kunnen dan duidelijk in verband gebracht worden met het onderwijsstraject dat hun kinderen doorlopen.

De politieke attitudes en houdingen van jongeren ten aanzien van een vijftal dimensies is onderzocht, namelijk utilitair individualisme, etnocentrisme, autoritarisme, politiek cynisme en materialisme. De studenten nemen een eerder permissieve houding aan ten opzichte van deze dimensies. Enkel voor politiek cynisme scoren ze hoog. Dit komt omdat politieke machteloosheid en cynisme bij de studenten een veralgemeende houding is.

In een volgende fase probeert men deze geconstateerde kloof tussen de studenten en de politiek te verklaren door te focussen op een vijftal dimensies die in de literatuur het begrip politieke machteloosheid uitmaken. De belangrijkste vaststelling hier is dat er bij de bevroegde studenten slechts een tweetal dimensies vastgesteld worden waardoor ze enerzijds wantrouwend staan tegenover het hele politieke gebeuren maar anderzijds toch de algemene democratie als ordeningsprincipe niet verwerpen.

De politieke apathie van de studenten blijkt dus niet zo veralgemeend en totalitair te zijn als misschien voorheen gedacht wordt. Hierbij concluderend poneren de auteurs dan ook enkele aanwijzingen betreffende het beeld dat de studenten zich vormen van de gewenste politieke instellingen en maatschappij. Zo blijkt dat de grote meerderheid van de studenten een vertegenwoordigingsdemocratie niet afwijst. Het voornaamste breekpunt tussen de studenten en de vertegenwoordigingsdemocratie is echter de wijze waarop de partijen hun ideeëngoed verwoorden. Het pleidooi voor meer directe democratie kan dan opgevat worden als een eis voor een betere vertegenwoordiging van de mening van de burger. Het geloof in de functionele waarde van de politiek is dus nog duidelijk aanwezig bij de studenten, maar om dit geloof te kunnen bestendigen dient er een klimaat gecreëerd te worden waarbij de participatiemogelijkheden ten aanzien van het politieke gebeuren uitgebreid worden.